

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

גליון מס' 144
אלול תשע"ז

דברי המערכת בסיום השנה

בגליון זה אנו עומדים בס"ד לקראת סיום שנה, שנה של לימוד והתחזקות, שנה של עשייה, שנה של תפילה להצלחה בהווה ובעתיד. בשנה זו זכינו לעסוק ב-38 גליונות, גדושים בלימוד דינים וסוגיות בצורת עשיית העירובים בומנינו. למדנו להבין ולהבחין, מה הם עמודי העירוב, הלחיים והחוטאים, והדינים הנוהגים בהם. למדנו לשים לב ולעורר, ע"י שהבאנו דוגמאות לדברים שנמצאו באותם ימים בעירובים ברחבי הארץ, ללמוד מהם על גודל הזוויות הנדרשת באיסור הוצאה ובעשיית העירובים. לאורך כל הגליונות גם במקומות שנמצאו דברים בעייתיים ואפילו פסולים, והיה צורך ללמדם לרבים על מנת להפיק לקחים, לא היה מוזכר בשום אופן ובשום רמז, אצל מי נמצאו הדברים, כך שגם אם היתה רשלנות ח"ו, לא יודע שום נגאי על אדם מסוים, רק הוא עצמו והנמצאים איתו יכולים לבחור, אם לספר את שמם או לא. ואם בכל זאת היה מישחו שגם זה היה למורת רוחו, הרי אנו מבקשים את סליחתו.

הזכויות הרבות של העוסקים והתורמים

במסגרת זו אנו רוצים לחזור ולהזכיר את הערכתנו הגדולה והעצומה, לכל האחראים על העירובים מכל רחבי הארץ, שמשקיעים ומתמסרים למען כולנו, בכל שבוע בומנים הקשים של יום שישי, כשאנחנו טרודים בצרכי הבית ואין רגע להתפנות לדברים אחרים, הם עוזבים את צרכיהם האישיים, ומשקיעים שעה ושעתיים ויותר למען הציבור, בשביל שבני משפחותינו יוכלו לטלטל בשבת בצורה המהודרת עד כמה שידם מגעת, בכל מקום לפי מקסימום האמצעים שלו.

יחד עם זאת להדגיש את חלקם העצום של התומכים והמעודדים, התורמים והמסייעים בכל צורה שהיא, לפעילות המתרחבת של כלל העירובים בארץ. בסיועם שנערך במשרדי מוקד העירוב, ציינו את ההתקדמות העצומה של השנה האחרונה, 21 עירובים הוקמו או תוקנו במהלך השנה הזו, ורובם כבר עומדים ברמה המהודרת של העירובים השכונתיים. בנוסף לכך נבדקו יותר ממאה עירובים בשכונות, בערים ובישובים. וכן יש עוד כמה מקומות שעומדים בין התכנית לעשייה. רוב המקומות לא שילמו אפילו את ההוצאות של הנסיעות, אבל בסיוע של התורמים והנהגים המתנדבים היה אפשר לשאת את ההוצאות הגדולות של כלל הצרכים הנלווים, על מנת שיהיה בידינו לסייע גם בידי אלו שאינם יודעים שצריך להשקיע. ברור שכל עירוב אחד שתוקן, זו זכות עצומה שאין לתאר במילים, בכל עירוב, בכל שבת ושבת, יש מאות משפחות, אלפי אנשים שמטלטלים, כל אחד מטלטל כמה הפצים, והתיקון של העירוב מוכה בבת אחת את כולם יחד.

בעמדנו לקראת הימים הנוראים, נישא תפילה למרומים, שכל העוסקים בעירובים, וכל התורמים והמסייעים, יזכו לבריאות והצלחה בכל הענינים וירונו נחת דקדושה מכל הילדים והצאצאים, ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמעשים טובים, עד ביאת גואל צדק בבנין בית עולמים.

התרומה כשאי אפשר והתקציב כשאפשר

במאמר המוסגר יש לציין, שבמקביל לסיוע הניתן ע"י התרומות, מנסים במוקד העירוב לבקש ולהשיג את התקציב מאנשי המקום או מהועד המקומי, ולא לנצל רק את התורמים. ויש מקומות שלאחר שהמוקד מתחיל לסייע, הם מגלים פנים לתת את חלקם, ואז זכות התורמים עולה בכפליים. אחד המקרים היה בשבוע שעבר, לאחר שבמהלך השנה התפרסמה מגביית של 4800 ש"ח עבור ישוב "חזון יחזקאל", על מנת לשפר את העירוב לרמה המהודרת. בישוב זה האחראי יר"ש ומתמסר לכל מה שצריך לעירוב, רצה מאוד לעשות את התיקון, אך לא היה לו אפשרות לבקש תקציב כלל. במשך הזמן הצטברו התרומות, וזכינו ע"י בס"ד להשלים את המלאכה (כפי שפורסם בגליונות בחודש סיון), לאחר מכן ניגשנו עם חשבון לנסות בכל זאת לבקש מהועד את

התקציב הנדרש, ובשבוע שעבר הוא התקבל בס"ד. התורמים למגביית זו, זכו שכספי התרומות אכן שימשו לעשיית העירוב בישוב, במצב שלא היה ניתן לקבל תקציב, וכעת שהתקבל התקציב, יוכלו להועיל ע"י למקומות נוספים. [ג.ב. מטעמים הלכתיים, אנו מציינים שהתרומות לא ניתנו בדוקא למקום זה].

מכולה מתחת החוט, והקיפו את הלחי במחיצה

בגליונות האחרונים ביארנו כמה נושאים מרכזיים. א. משפחות שהשקיעו בעשיית עירוב לעצמם עם שלל פתרונות, והתבררו כמה נידונים הלכתיים שהיה לדון בהם וללמוד מהם. ב. הבעיות הקשות המתגלות בבדיקת העירובים של הערים והישובים ברחבי הארץ, ומעט מהם גם במקומות הרדיים שעדיין לא נדעו לצורת ההשקעה הטובה.

פחי אשפה שהעמידה המשפחה לסגור פריצה במחיצה

הדברים האלו מעוררים אותנו להתחוק לדעת שצריך לברר בכל מקום מהי כשרות העירוב, ולא רק להסתמך על המשפט הכוללני "יש עירוב". לדעת להימנע מלטלטל במקומות שהעירוב עדיין אינו ברמה הטובה. וכל שכן במקומות שמעיקר

הדין יש בו בעיה. ולדעת לעשות עירוב קטן ומהודר בבנין, או בחצר כשאפשר. בגליון זה נביא מעט בנושא נוסף מההתמודדות וההתמסרות של העירובים השכונתיים המהודרים, שמתמסרים למעננו מידי שבוע, כל יום שישי, בקיץ ובחורף, כשרב ובגשם, להעמיד את העירוב על מתכותו המהודרת ולהסיר כל חשש הלכתי, למרות הקשיים המתחדשים תדיר.

ביום שישי עבר הבדק על גבולות העירוב, ובדק את צורת הפתח, החוטאים והלחיים, לראות שכולם עומדים במקומם והנה באחד הרחובות הוא רואה שהנהיגו מכולה גדולה של פסולת בניה, מתחת חוט העירוב. בנושא זה ידועה השאלה, כיון שלמכולה יש דין של "רשות היחיד" בפני עצמה, משום שיש בה גובה י' טפחים ורוחב יותר מד' טפחים, א"כ כאשר היא נמצאת מתחת החוט המשמש "צורת הפתח", הרי היא מחלקת את הפתח לשני צדדים נפרדים, ויוצא שבכל צד יש רק חצי צורת פתח, עמוד עם חצי מהחוט, ואין באף צד צורת פתח שלימה, וממילא נחשב שהרחוב פרוץ ללא צוה"פ. אבל הוראת הרבנים בומנינו שבמכולה כזו אין את הבעיה הזו, ואע"פ שהדין עצמו נכון, שאם יש רשות היחיד קבועה מתחת צוה"פ, היא מחלקת ופוסלת, אבל במקרה שמדובר במכולה שהיא כלי המיטלטל, והיא אינה קבועה לימין ארוך, היא אינה גורמת להחשיב את הפתח כמחולק לשני מקומות, אלא ההגדרה היא שהפתח הוא אחד ויש כלי בתוך הפתח. ולכן היא אינה פוסלת את העירוב.

בשבוע ראשון שעמדה המכולה, עבר האחראי וראה והמשיך הלאה, כיון שהיא אינה פוסלת. אבל בשבוע השני הוא גילה שהמצב נהיה יותר חמור, משום שהוסיפו חתיכת פח לבנה (גדר של אתר בניה) לגדר ולסגור את המעבר בין המכולה לקיר החצר הסמוכה, ויוצא שכעת הלחי מוקף במחיצות

לחי שהוקף מארבע רוחות ע"י מכולה וגדר

מכל הצדדים, ובדין זה כתב המשנ"ב (ס' ש"ג ס"ק ק"ג) שלחי כזה לאו כלום הוא כיון שהוא נמצא ברשות אחרת. אמנם גם בענין זה יש לדון שאם מדובר במחיצה עראית, היא לא תפסול את צורת הפתח.

העברנו את השאלה לרבני העירובים, והם אמרו שבצורה כזו יש לחשוש גם במחיצה זמנית, משום שכאשר הלחי הוקף במחיצה מכל הצדדים, שנעשית לסגור שטח מסוים, זה נחשב צורת בנין, ובוהו מקפידים גם דבר זמני. וביאר הדברים הוא, שאם מדובר בכלי גדול שמונח באופן זמני, יש

לומר שהוא לא מחלק את הפתח, הוא לא מגדיר את המקום כמחולק לשנים, אלא הוא כלי המונח בתוך המקום, והמקום הוא פתח אחד גדול ושלם. משא"כ כשסוגרים אתר בניה והלחי בתוכו, הגדרות נועדו לחלק את המקום, ולכן הם מחלקים את הפתח ופוסלים את צורת הפתח, אפילו שהם זמניים.

דין זה נוגע גם לחג הסוכות, שבהרבה עירובים יש תושבים שבונים את סוכתם מתחת חוט העירוב המשמש לצורת הפתח, ואמנם הסוכה היא זמנית לכעשרה ימים, מ"מ מחמירים שהיא מחלקת ופוסלת את צורת הפתח, מפני שהיא לא כמו כלי, אלא כבנין הבנוי בקרקע, ומחלק את שטח הסוכה להגדירו כמקום נפרד.

אמנם אחד הרבנים אמר לאחר השבת שיש להתיר את המקרה של המכולה, מפני שהמכולה שהיא כלי, הרי היא כמאן דליתא, וממילא הלחי אינו מוקף במחיצות. ועיין בזה.

למעשה הפתרון המוקבל למקרים אלו, לעשות שני לחיים מחוץ לסוכה או על המכולה, משני הצדדים, כדי שכל צד יחשב צוה"פ בפני"ע, ובין שני הפתחים משתמשים בדופן הסוכה והמכולה. ובמקרה הנ"ל שצד אחד של הפתח היה סגור בגדר האתר, צריך רק לחי אחד מצד אחד של המכולה. האחראי הגיע עם הכלים והקשרים להעמיד לחי, וראה שאין לו מספיק אפשרויות לחבר את הקשר בצורה טובה [שיהיה ראוי להעמיד דלת של קטן], וחיפש פתרון אחר. ומחוסר ברירה, הוא פירק חלק קטן מהגדר סגור בין הלחי למכולה, ונשארה רק מכולה באמצע, שהיא אינה פוסלת. במקרים אלו הוראת הרבנים, שמוותר לסלק דברים שקבלנים מוזקים לעירוב שעמוד קודם לכן [באופן שהדבר אינו מביא לידי סכנה].

מקרה נוסף שהיה בשבוע האחרון שנשלח אלינו ע"י הגר"מ רוזנר שליט"א, שהעמידו לו אריות של בלוקים לפני העמוד של העירוב. במקרה כזה הוראת הגר"נ קרליץ שליט"א שאם הן אריות הן נחשבות כמנוחות בתוך כלי, ואינן פוסלות. אבל אם אינן אריות הן אסורות, מ"מ הוא חשש לכך והיה לו חשבון אחר להתיר במקרה שלו, ואכמ"ל.

עירוב נוסף שמתקן ומשפר את כשרות העירוב

בשבוע זה יצאו בודקי מוקד העירוב אל קהילה חרדית באחת הערים הרחוקות מהמרכז, אחרי שכבר ידעו שיש בעירוב הזה בעיות קשות ביותר של פסול ממש. שני בודקים אחרים שהיו שם לפני כן, התחילו לעבור על העירוב הזה, והתיאשו ממנו ואמרו שכזה עירוב עם כ"כ הרבה בעיות, אין סיכוי לטפל בו, כי נראה שהאחראי לא יודע בכלל מה הוא עושה, וגם הם התחילו לומר לרב, והוא דחה אותם שלא רוצה חומרות. אבל הבודק של המוקד הגיע לשם לפני כמה שבועות, ולא הסכים להתיאש. דבר ראשון הוא אמר שהבעיה נראתה אינה מצד הרב האחראי, אלא שאין תיאום בין הרב לבין העובד, הבעיה היא שהעובד עושה בלי לדעת, וזה לא חסרון בו, כי הוא לא אמור לדעת הלכה אלא מקצוע. א"כ צריך ללמוד איך יעשו ביחד. דבר שני הבודק ביקש מאברך שמתמצא בעירוב שם, שיראה לו את הגבולות והבעיות, כי הדרך להתקדם היא שיהיה ברור מה המצב, ובעז"ה זה יתקדם. האברך התחיל להראות לו את קו העירוב והראה כמה בעיות שיש בו בקטע קטן, ועוב באמצע הסיבוב ואמר שאין טעם לבדוק אותו. ובכל זאת הבודק המשיך לבדו וחיפש את הגבולות ורשם את הדברים, וחזר לביתו, הניח על השולחן במוקד, על מנת שימתין לשעת הכושר, שנוכל לפנות אל הרב המקומי בצורה טובה. עברו כמה ימים, וגם כמה שבועות עד שהגיע זמנו של העירוב הזה, ובס"ד גדולה הגיע השלב שנפגשנו עם הרב וגם עם אחד מהעוסקים בשטח, וביחד עברנו והצענו את ההלכות הנוגעות לכל מקום, על מנת שהרב יכריע מה צריך לתקן ומה לא, והדברים התקבלו בסבר פנים יפות. הרב אמר לנו שטוב שנגיע לראות את העירוב, מכיון שזה לא העיסוק היחיד שלו, ומסתמא למי שמתעסק בזה כל היום, יש מה להוסיף.

עמוד חשמל שהתעקם ולא הבחינו בו

הבודק עבר איתם על העירוב במשך יותר משעתיים, ומדד ובדק, והסביר בכל מקום מדוע יש בעיה. בחלק מהמקומות היו דברים שנהרסו, כגון לחי שהתעקם, או מחיצה שנהרסה. ואין כאן המקום להאריך. אלא נביא מתוכם דבר אחד שהוא הפתיע גם את הבודק המנוסה. באחד הרחובות בכניסה לקהילה, עשו צורת הפתח באופן שקשרו את החוט לעמוד חשמל, והעמידו לחי מתחתיו. הבודק של המוקד עבר עם מכשיר המדידה "הבקבוק" הידוע, ומדד כל חוט אם הוא נמצא מעל הלחי. במקום הזה לא היתה נראית בעיה כלשהי, כיון שהחוט קשור באמצע רוחב העמוד, והלחי רחב ככל רוחב העמוד, א"כ ודאי שהחוט עובר מעל הלחי. ובכל זאת הוא רגיל שלא להסתמך על מראה העין, ובדק עם המכשיר, והנה הוא רואה שהחוט עובר מחוץ ללחי.

השניים שהיו איתו התפלאו אך זה יתכן, וגם הבודק התבונן ולא הצליח להבין איך זה יכול להיות. הוא חזר ובדק עוד פעמיים ושלש, והתוצאה היתה אותו דבר, שהחוט עובר מחוץ ללחי, ואין לו שום הסבר הגיוני. הוא כבר התחיל לחשוש אולי קרא משהו לבקבוק שאינו בודק נכון, או שיש איזה חוט אחר שמישתקף במראה. עד שהוא בא לרעיון לבדוק עם פלס האם העמוד ישר, ואז התברר שהבקבוק צדק, וכמה חשוב לבדוק בו. עמוד החשמל עצמו היה עקום מעט אבל בצורה משמעותית, בדרך כלל שני העמודים שבשני צידי עמוד כזה [שהוא שני עמודי ברזל, וביניהם קוים באלכסון], נוטים זה לעומת זה [העמוד רחב מלמטה וצר מלמעלה], וכאן הכל התעקם עד שהעמוד השמאלי היה נוטה קצת לכיוון ההפוך מהעמוד, אמנם לא בהרבה, אבל זה כבר הספיק בשביל שהחוט שקשור בגובה, עבר מחוץ ללחי, [כיון שהוא מוגיע אל העמוד בזווית אלכסונית].

עמוד חשמל נוטה לשמאל, והחוט אינו מעל הלחי

לאחר שהבודק גילה את הסטייה, עמדו השניים שהיו איתו ממול העמוד, והבחינו מיד בנטייה, והאחראי נעמד לרשום על דף את התיקון. אבל נהג במקרה זה ברור, שבלי המדידה בבקבוק שעוררה אותם לחפש מה

אינו כרגיל. לא היו שמים לב לכך, כי עמוד חשמל מסוג כזה, בדרך כלל אינו מתעקם, והם לא העלו על דעתם לבדוק אותו. הבודק עצמו ג"כ התפעל מהמקרה, משום שלאחר נסיון כה רב, הוא כבר חושב לפעמים שמוותר לו להסתמך על מראה העין, אבל כאן הוא נתקל במקרה שגם הוא לא שם לב בראייה רגילה, וגם אחרי המדידה בבקבוק לקח לו זמן לגלות את העקמומיות. ויש ללמוד מכך גם למקומות אחרים, שחשוב למדוד את מקום החוט בכלים המתאימים, בבקבוק, או באנג' או כפלים עם המראות, ולא להסתמך על מקצועיות ונסיון להבחין, כי יש דברים שמטעים את הראיה.

לימוד המדידה במכשיר "הבקבוק", שמשמש גם לבדיקת הסוכות

בשבוע זה נערך שיעור בבני ברק (ליד כולל חו"א), ללימוד צורת המדידה במכשיר המיוחד "הבקבוק", שהמציא הגאון רבי נח ברושניץ זצ"ל (שנפטר בשנה זו, י"ז ניסן תשע"ו). בשיעור השתתפו כמה עשרות אברכים שרוכבים אינם מתעסקים בבדיקת עירובים, ובכל זאת באו ללמוד את החידוש המיוחד בטכניקה פרימיטיבית אך מתוחכמת. המכשיר ששימש עד היום למספר מועט של אנשים שעוסקים בעירובים, נהפך להיות נחלת הכלל, ומשמש גם לבדיקת הסוכות, למדוד עד היכן מגיע הדבר הפוסל, המרפסת, המרזב או הזגוגי שמחובר מעל הסוכה, בגובה של כמה קומות בדירת השכן.

יש לציין שהשיעור הקודם שנערך בירושלים, היה מיועד רק לבודקי עירובין, מפני שהיה ידוע שקשה למי שאינו עוסק בתחום ללמוד את צורת המדידה, כיון שהיא דורשת חוש טכני אבל לאחר שהתקיים השיעור ראינו שהמשתתפים קלטו את הענין בצורה קלה יחסית. וזאת לאחר שצורת הבקבוק עברה שינוי מסוים [משרשרת למהט, ובקיצור אורך המחט], ולכן הבדיקה נעשתה יותר קלה, וגם אברכים אינם מתעסקים בעירובים, הצליחו ללמוד אותה. ואכן בשיעור שנערך בבני ברק היו כמה שהצליחו כבר במקום לאחר השיעור, למדוד בצורה נכונה ומדויקת.

לאחר ההצלחה הגדולה בלימוד הבדיקה, ייערך בעז"ה בימים אלו שיעור נוסף בירושלים בישיבת מיר. ולאחר מכן בשבוע הקרוב במודיעין עילית. וכן יימכרו מכשירים מוכנים לשימוש המשתתפים בלימוד הבדיקה. עם זאת, חובה להזהיר שהבדיקה יכולה להיעשות רק ע"י מי שהשתתף בהדרכה ובלימוד צורת הבדיקה, מפני שאפשר לטעות ולמדוד בצורה שאינה נכונה, ולהביא ח"ו לידי מכשול.

לקראת ימי החגים, בשנה זו אין זמן מתאים להוצאת הגליונות, מפני שהשבתות סמוכים לימים טובים, ולכן כפי הנראה כעת נזכה בעז"ה לגיון הבא בר"ח חשוון תשע"ח, הבעל"ט יש לציין שנושא התחומין נוגע מאוד בימים אלו, שאנשים משתדלים ללכת לבתי נסות מסוימים הנמצאים במרחק, ויש לברר כל מקרה לגופו. כמו"כ בסוכות בחצר, יש להקפיד שיהיה עירוב כהלכה בשביל לטלטל מהבית לסוכה. בברכת כתיבה והתיימה טובה

נמשכת בפרשנה לבדיקת סוכות – 054-8483320

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

